

Uniek project

Koepeltjeswoningen 25 jaar

De koepeltjeswoningen. Wie kent ze niet. Als er in Zoetermeer één project woningen is dat tot de verbeelding spreekt, is het dit project wel. Vijftwintig jaar geleden, in 1972, werd in de 'landenbuurt' in Meerzicht met de bouw begonnen. Om meer over dit 'smaakmakende' project te weten te komen, nam de redactie van Zoetermeer magazine contact op met de 82-jarige Gerrit Oostwald. De heer Oostwald is niet alleen bewoner van het eerste uur, maar is ook al zestien jaar penningmeester van de Coöperatieve Vereniging van Eigenaren Zuid-West U.A.

Begin jaren '70, op het moment dat de wijk Meerzicht in razend tempo uit de grond werd gestampt, ontwierp architect ir. Benno Stegeman de opvallende serie van in totaal 99 woningen met oranje koepels op platte daken en 17 woningen met grijze kappen, ook wel tentdakwoningen genoemd. Vooral in de eerste jaren, toen de begroeiing rond de woningen nog niet zo ver was uitgelopen, was dit project vanaf de rijksweg een enorme blikvanger.

Premiekoop

Van de in totaal 116 woningen zijn er destijds 75 in de premiekoopsector gebouwd, met verkoopprijzen van ruim f 70.000,- tot ruim f 80.000,-, terwijl 24 koepeltjeswoningen en de 17 tentdakwoningen in de vrije sector te koop zijn aangeboden voor prijzen, variërend van zo'n f 125.000,- tot f 150.000,-. Het kostte de makelaar geen enkele moeite om de woningen aan de man te brengen. De heer Oostwald bewoonde in die tijd nog een woning op de vierde verdieping van een appartementencomplex in Den Haag. Vanwege het ontbreken van een lift was hij al jaren op zoek naar een andere woning. Dat was niet eenvoudig, want door de ligging van zijn appartement, vlakbij de duinen, was hij extra kritisch bij het maken van een keuze. Je wilt er tenslotte wel op vooruit gaan. Maar voor de koepeltjeswoningen 'viel' hij tenslotte.

Constructie

In 1974 betrok de familie Oostwald de nieuwe woning in het laatste bouwdeel van het project. De heer Oostwald weet zich te herinneren dat er in het begin problemen waren met de bevestiging van de oranje koepels. Vijf of zes koepels zijn toen na verloop van tijd losgewaaid en in de tuinen terecht gekomen, gelukkig zonder slachtoffers te maken. Nadat er een

andere bevestigingsconstructie was bedacht, heeft het probleem zich niet meer voorgedaan. Ook de constructie van de parkeerdekken kende zo z'n kinderziekte. Een technisch adviesbureau, in de arm genomen door de vereniging van eigenaren, bedacht daarop een afdoende oplossing voor het probleem.

Puzzel

In Zoetermeer waren de 'anders dan andere' woningen al snel een begrip. Ook buiten de stadsgrenzen kreeg het project bekendheid. Niet in de laatste plaats door de t.v.-commercial van een bank, die het aanprijzen van hun hypotheek vergezeld liet gaan met beelden vanuit de lucht van de koepeltjeswoningen. Die bekendheid was de gemeente Zoetermeer zeer welkom, als tegenhanger van de veelal negatieve reacties op de eerste hoogbouw. De gemeente bracht zelfs een puzzel uit waarop de koepeltjeswoningen staan afgebeeld.

Verrassend

De woningen vallen vooral op door de verrassende materiaal- en kleurenkeuze: ze zijn opgetrokken uit witte kalkzandsteen, hebben zwarte kozijnen en fel oranje lichtkoepels boven de trappenhuisen. Maar dat is niet het enige waardoor het project opvalt; ook de architectuur die in vaktermen als 'kubisch-structuralistisch' wordt beschreven (bepaald niet alledaags

in die tijd) en het stedenbouwkundig plan is van een bijzondere kwaliteit. Zo op het eerste gezicht lijken de 116 woningen van Stegeman met de losse hand neergestrooid. Schijn bedriegt: de woningen zijn juist uitgekend gegroepeerd, met vermindering van vormherhalingen en rechtlijnigheid. Straten in de geijkte zin van het woord ontbreken in dit wijkje. De woningen zijn in groepjes van drie of meer met verspringingen aan elkaar geschakeld. Ze staan rond binnenpleintjes en hebben, althans van oorsprong, open tuinen. Hierdoor is de aanblik van een stadslandschap ontstaan: de natuur vertaald in stenen vormen.

Identiteit

Openheid en beslotenheid wisselen elkaar in dit project af, met verrassende doorkijkjes en veranderende perspectieven, waardoor als het ware steeds verschuivende decors ontstaan. Elk pleintje en doorgang heeft zijn eigen identiteit: er zijn geen twee plekken gelijk. De woningen zijn nauw met elkaar vervlochten, maar door de geleding en door de eigen grondvormen leveren ze nergens een doorsnee straatwand op. De gekozen verkaveling, met een sterke samenhang en identiteit, wijkt flink af van die van de rest van Meerzicht. Daar is, behoudens bij de 'knikflats', gekozen voor een verkaveling loodrecht of evenwijdig aan de Afrikaweg en de Amerikaweg.

Voetgangersgebied

Meerzicht Zuid-West is een voetgangersgebied, waar de auto eigen wegen heeft die om de woonbuurt heen lopen. Daarbinnen is langzaam rijden voor bewoners en bezoekers geboden om via kronkelwegen de vier halfverdiepte, gecamoufleerde parkeergarages te bereiken of om bovenop het dek te parkeren. Door dit afgedwongen aangepaste gedrag heeft ontwerper Stegeman het verkeer in het wijkje op een prima manier weten te integreren, namelijk ten dienste van de bewoners en niet tot last. Ook voor de kinderen die er vooral in de beginfase gewoond hebben, is het er veilig spelen.

Afspraken

Bijzonder aan het project is verder de afwezigheid van een duidelijke scheiding tussen openbaar- en privégebied en die tussen de privégebieden onderling. Het onderhoud aan het openbaar gebied, door eigenaren en gemeente, gebeurt in overeenstemming met de oorspronkelijke zorgvuldige opzet van het geheel. Om het wijkje de bijzondere kwaliteit te laten behouden, zijn destijds uitgebreide afspraken gemaakt over gebruik en onderhoud door eigenaren en gemeente.

Schade

Toch ontstaan hier en daar bouwsels als tuinhuisjes en erfafscheidingen, maar ook parkeerplaatsen op eigen terrein en verfkleuren op het houtwerk, die niet in overeenstemming zijn met de bijzondere opzet. Dat is erg jammer, want ze brengen schade aan het totaalbeeld toe. Bij de beoordeling van bouwplannen en herinrichtingsplannen voor het openbaar gebied in de koepeltjesbuurt zal in ieder geval sterk rekening worden gehouden met het unieke karakter van het project. Een project, waarvoor architect Benno Stegeman, het voormalig bouwbedrijf BBI uit Delft en de gemeente Zoetermeer destijds baanbrekend werk hebben verricht.

Het open karakter van de buitenruimten kwam vooral de eerste jaren goed tot z'n recht.